

BEAUFORTIA

SERIES OF MISCELLANEOUS PUBLICATIONS

ZOOLOGICAL MUSEUM - AMSTERDAM

No. 63

Volume 5

May 20, 1957

De stand van de Ooievaar, *Ciconia c. ciconia* (Linné),
in Nederland in 1956*)

(*The Status of the White Stork in the Netherlands in the Year 1956*)

door

Dr A. C. V. VAN BEMMEL, H. L. SCHUILENBURG en J. J. ZWEERES

(Rijksinstituut voor Veldbiologisch Onderzoek ten behoeve van Natuurbehoud: R.I.V.O.N.,
te Utrecht en Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels te Amsterdam)
Mededeling R.I.V.O.N. no. 3.

INLEIDING

Evenals in 1950 en 1955 is ook in 1956 een telling gehouden van het aantal ooievaarsnesten in Nederland. De telling werd ook dit jaar georganiseerd door de afdeling Natuurbescherming en Landschap van het Staatsbosbeheer, nu met medewerking van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels.

In het verslag over de telling van 1955 (Beaufortia 1956, vol. 5, nr. 52, p. 101—116) werd er op gewezen, dat in dat jaar door gevechten en door storm 3 jonge ooievaars en ten minste 37 eieren verloren waren gegaan. Hieraan werd toegevoegd, dat door het weer bewoonbaar maken van vervallen nesten, alsmede door het oprichten van nieuwe, wellicht een verloren gaan van broedsels, zoals dit in 1955 in enkele gevallen was vastgesteld, zou kunnen worden voorkomen.

Deze mededeling was voor de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels aanleiding onmiddellijk na publicatie van deze opmerking een actie te ontketenen, die ten doel had gelden bijeen te brengen voor nieuwbouw en restauratie van ooievaarsnesten. Deze actie vond, dank zij de medewerking van dag- en weekbladpers en de radio veel weerklank bij het Nederlandse volk. Hierdoor kon een begin worden gemaakt met restauratie en nieuwbouw, die nog worden voortgezet, waardoor reeds in 1956 méér bewoonbare nesten beschikbaar waren, hetgeen in 1957 in nog sterkere mate het geval zal zijn.

Bovendien waren de publicaties, die door deze actie werden geïnspireerd, voor een aantal particulieren en gemeentebesturen aanleiding zelf de bouw of het herstel van ooievaarsnesten ter hand te nemen. Gezien de resultaten, die met deze activiteiten o.a. in Beieren zijn bereikt, mag hiervan een gunstige invloed op de Nederlandse ooievaarsstand worden

*) Received January 18, 1957.

verwacht. Al dient hier met nadruk aan te worden toegevoegd, dat deze actie de geleidelijke achteruitgang van de ooievaarsstand waarschijnlijk niet zal kunnen voorkomen. Wel mag er een afremming van worden verwacht.

Voorts was het bekend, dat ook in gebieden waar van een sterke achteruitgang nog niet kan worden gesproken, belangrijke schommelingen in de aantallen broedparen optreden. Het lijkt ons daarom gewenst, dat er steeds een surplus aan bewoonbare nesten beschikbaar is, opdat in jaren waarin eventueel een groter aantal paren naar Nederland zou komen, deze alle een bruikbaar nest zullen kunnen vinden. Hierdoor kunnen wellicht gevechten om nesten, waarbij vrijwel steeds eieren en jonge vogels verloren gaan, zoal niet worden voorkomen, dan toch worbeperkt.

Omtrent de in 1956 nieuw gebouwde of gerestaureerde nesten moge nog het volgende worden opgemerkt:

In het voorjaar bouwde opperwachtmeester der Rijkspolitie A. J. LAMMERS op een weiland van Freylemaborch te Slochteren (Groningen) een paalnest, dat vrijwel onmiddellijk werd betrokken door een paartje. Dit zat weldra te broeden, doch verliet korte tijd later na hevige gevechten met een ander paar het legsel.

Te Nijbroek (gem. Voorst) in Gelderland had de landbouwer C. R. BERENDS reeds in 1954 een nest op een boom gebouwd, waarop in 1956 voor het eerst met succes 3 jongen werden groot gebracht. Het in 1955 nieuw gebouwde nest van W. DRIESSEN te Duiven, waarop toen 3 jongen werden groot gebracht, kreeg ook dit jaar weer een paartje, welks 4 eieren door gevechten verloren gingen. Vermoedelijk ligt dit nest te dicht bij het reeds jaren bestaande nest van P. VELDMAN, waar dit jaar slechts 1 jong werd groot gebracht (in 1955: 4 jongen). Het nest van Th. JANSEN te Duiven (bij de oude woning van W. DRIESSEN) was, kort nadat de vorige bewoner was verhuisd, omgevallen doch werd in april 1956 op initiatief van de heer J. BOER te Arnhem, gerestaureerd. Het werd echter slechts bewoond door een solitair.

Eveneens in Gelderland werd op Marienwaard te Beesd een nieuw nest gebouwd, dat spoedig in bezit werd genomen door een ooievaar, die helaas alleen bleef.

Het nest op het gemeentehuis van Schoonrewoerd werd, met financiële steun van Vogelbescherming in april gerestaureerd en kreeg onmiddellijk bewoning van een solitair. Later heeft hier een paartje vertoefd, dat echter niet tot broeden kwam.

Te Raamsdonksveer was het vanouds bewoonde nest van Mevr. VAN DER MEER door de winterstormen omgeworpen. Het werd onmiddellijk weer opgericht en gedeeltelijk vernieuwd (ook in dit geval droeg Vogelbescherming de kosten), met het verheugende resultaat dat op dit nest later 4 jongen werden groot gebracht.

Ook in 1956 verleenden Burgemeesters, Rijks- en Gemeentepolitie, vele eigenaars van nesten, de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten en vele particulieren medewerking aan de tellingen. De biologische groep van het St. Odulfuslyceum te Tilburg heeft zich eveneens veel moeite getroost om gegevens te verzamelen omtrent de in Noordbrabant aanwezige ooievaarsnesten. Verscheidene dag- en weekbladen en tijdschriften hebben een oproep om medewerking aan de telling gepubliceerd. Een woord van dank aan allen, die het mogelijk hebben gemaakt ook dit jaar een vrij zeker volledige telling te houden, is hier op zijn plaats.

CORRECTIES OP VROEGERE TELLINGEN

Aangezien was gebleken, dat in vorige opgaven kleine onjuistheden waren geslopen ten aanzien van de plaatsaanduiding der nesten, hebben twee der auteurs in de maanden april tot en met augustus persoonlijk nagenoeg alle in 1956 bewoonde nesten en de meeste der in 1950 nog

bewoonde nesten bezocht. Hierdoor werden voorts nog enige fouten in de eerder gepubliceerde tellingen opgespoord¹⁾).

De bezoeken aan bewoonde nesten en de daarbij gevoerde gesprekken met eigenaars en bouwers dier nesten leverden vele nuttige gegevens op, waarvan gebruik zal worden gemaakt bij toekomstige nieuwbouw en restauratie van nesten. Overigens bleek hierbij telkens, dat vaste regels zeer moeilijk zijn op te stellen en dat vaste „recepten” voor nestbouw moeilijk zijn te geven. Wel bleek, dat ooievaarders over het algemeen graag op „dikke” nesten broeden, doch ook, dat zij in staat zijn in enkele dagen tijds een bruikbaar nest op te bouwen op een kaal gestormde onderlaag.

Merkwaardig is, dat in onze streken ooievaarders elkaars onmiddellijke nabijheid slecht verdragen en in zo'n geval bijna voortdurend vechten. Het lijkt niet raadzaam nesten te bouwen op afstanden van minder dan 1—2 km van een reeds bewoond nest. Dit is des te merkwaardiger omdat, zoals uit vele foto's blijkt en zoals een der auteurs in 1954 persoonlijk in Algerije kon vaststellen, de ooievaarders in Spanje en Noord-Afrika meestal zeer dicht in elkaars nabijheid nestelen (de afstand tussen de nesten bedraagt daar vaak slechts 1—2 m), zonder dat dit klaarblijkelijk aanleiding geeft tot moeilijkheden. Blijkens een mondelinge mededeling van prof. dr. G. J. VAN OORDT zag deze, eveneens in 1954, in Marokko verscheidene nesten op lage hooioppers, die dus in zeer korte tijd moeten zijn gebouwd. Onze aanvankelijke veronderstelling, dat een paar ooievaarders méér dan één seizoen nodig zou hebben om een geheel nieuw nest te bouwen blijkt derhalve onder gunstige omstandigheden onjuist te zijn.

Anderzijds blijkt, dat zo ver mogelijk gereed gemaakte nesten in onze streken gaarne worden geaccepteerd. Gewaarschuwd moet echter worden tegen overdreven optimisme ten aanzien van de kans op bewoners van nieuw gebouwde nesten. Dit geldt zeker voor gebieden, waar sinds mensenheugenis geen ooievaarders hebben gebroed (Zeeland, Limburg). Wij betreuren het, dat er personen zijn die voorgeven „het geheim” van de bouw van ooievaardersnesten te kennen en bereid zijn overal, waar men maar bereid is hiervoor een niet geringe vergoeding te betalen, een nest te construeren, ook al is de kans op bewoners op die plaatsen uiterst gering. Ervaringen in Nederland zowel als elders in West-Europa maken het op zijn minst onwaarschijnlijk, dat er een dergelijk „geheim recept” bestaat. Ter voorkoming van teleurstellingen en verspilling van geld lijkt het gewenst, ook al terwille van een goede spreiding van de nesten over de daarvoor geschikt lijkende gebieden, alvorens men tot de bouw van een nieuw nest besluit, overleg te plegen met het secretariaat van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels (Reguliersgracht 9,

¹⁾ Zo bleek in tabel 2 van het verslag over de telling van 1955 het als nr. 1 vermelde nest hetzelfde te zijn als nr. 4. Het nest bevindt zich bij de heer BOTTINGA te Drachten, Nr. 1 moet dus vervallen. In het overzicht over 1955 wordt de opgave voor Friesland hierdoor: 9 nesten met 9 uitgevlogen jongen (dus gemiddeld 1 jong per nest). Het totaal van de door paren bewoonde nesten in 1955 wordt hierdoor teruggebracht van 58 op 57 en het aantal uitgevlogen jongen van 96 op 94. Het gemiddelde aantal jongen per nest voor 1955 wordt nu: 1,65.

Voorts bleek dat het in tabel 3 onder de plaatsnaam Bronnegerveen vermelde nest (nr. 3) zich in werkelijkheid te Zuidlaren bevindt. Het nest is in het verslag van de telling van 1950 dubbel vermeld (nrs. 5 en 6). Dit maakt opnieuw enige correcties noodzakelijk in tabel 3 van 1950, waar het aantal nesten nu 76 wordt, het aantal bewoonde nesten 16, het aantal nesten waarvan jongen uitvlogen 13, het totaal aantal jongen 39 (43) en het gemiddeld aantal jongen per nest 2,4. (Deze correcties dienen ook te worden aangebracht in het Overzicht op pag 114 van Beaufortia 1956).

Amsterdam). Deze vereniging is bereid zo nodig bij te dragen in de kosten van de bouw der nesten en tot het verstrekken van adviezen. Zij heeft zich bovendien verzekerd van de medewerking van een aantal personen in verschillende delen des lands die bereid en in staat zijn bij de bouw van nesten gratis te adviseren.

RESULTATEN

Konden er in 1950 nog 82 bewoonde nesten worden geregistreerd, in 1955 blijkt het aantal achteraf slechts 57 te hebben bedragen. In 1956 bleken er echter 65 door paren bewoonde nesten te zijn, dus 8 méér dan in 1955!

In 1955 werd slechts op 36 nesten gebroed, in 1956 op 44 nesten. Eveneens dus 8 meer. Hieruit volgt overigens, dat niet minder dan 21 nesten bezet waren door paren die niet tot broeden kwamen.

Er werden in 1956, voor zover kon worden vastgesteld, tenminste 134 eieren gelegd, waarvan er 32 verloren zijn gegaan. (In 1955 gingen 37 eieren verloren). In 1956 kwamen voorts 7 jongen om het leven, vóórdát zij het nest hadden verlaten (in 1955 waren dit er 5). Bij de verloren gegane eieren zijn er 2, die waren gelegd door een eerst aangekomen wijfje, doch die bij de aankomst van het mannetje werden uitgeworpen (Nest nr. 9, Friesland).

Hoewel het aantal nesten waarop werd gebroed in 1956 dus 8 méér bedroeg dan in 1955, werden toch slechts 95 jongen groot gebracht (in 1955: 94 jongen). De broedresultaten zijn dus beneden de verwachtingen gebleven. Niettemin wekt het voldoening, dat de gestadige achteruitgang, die in 1942 is begonnen, zich in 1956 niet heeft voortgezet.

Teleurstellend is, dat van de uitgevlogen jongen er met zekerheid 3 in de nabijheid van het ouderlijke nest zijn verongelukt. Bovendien ontvingen wij bericht uit België, dat in Beaumont, nabij de Franse grens, ondanks de wettelijke bescherming die de ooievaar in België geniet, 5 ooievaars zijn doodgeschoten of zó ernstig gewond dat volledig herstel uitgesloten is. Van dezelfde berichtgever, de heer J. F. DE WILDE te Jette bij Brussel, vernamen wij, dat in 1955 nabij Brussel twee ooievaars door een geweerdager werden gedood en één zwaar gewond. Het is vrij waarschijnlijk, dat het hier Nederlandse broedvogels betreft, wier geringe aantal deze beschietingen gedurende voor- en najaarstrek beslist niet meer verdraagt. Ook in Frankrijk zijn onze passerende broedvogels allerm minst veilig, terwijl uit Spanje de mededeling werd ontvangen, dat daar speciaal op geringe ooievaars wordt gejaagd, omdat de schutters de ringen als een begeerlijke trofee beschouwen. Het lijkt derhalve gewenst het ringen van de jongen die in Nederland worden uitgebreed voorlopig te staken.

In totaal waren in 1956 volgens onze gegevens 105 nesten gedurende het gehele broedseizoen of een deel daarvan in gebruik. Voor bijzonderheden wordt verwezen naar tabel 10. Daarin worden per provincie de broedende en niet-broedende paren en solitaire vogels vermeld, alsmede enige tijdelijk bewoonde nesten. Tevens zijn in deze tabel gegevens verwerkt omtrent de nesten die in 1955 wél en in 1956 niet bewoond waren (en omgekeerd). Om 28 (27%) van de 105 nesten die bezocht werden is gevochten. Eén nest is in 1956 door harde wind afgewaaid, waarbij 1 van de 2 jongen om het leven kwam (nest nr. 13 in tabel 3).

DE TABELLEN

De tabellen 1 tot en met 8 hebben een kleine wijziging ondergaan. De kolommen 3 en 4 werden omgewisseld, zodat eerst de gemeente en vervolgens de plaatsnaam wordt vermeld. De nestnummers van de telling van 1950 zijn vermeld in kolom 2, terwijl in kolom 1 een nieuwe nummering wordt gegeven, die o.a. nodig was als gevolg van de gewijzigde volgorde. Indien geen nummer wordt vermeld in kolom 2, dan was het betrokken nest in 1950 nog niet bekend. In de tabellen 1 t/m 8 zijn alleen de nesten vermeld, die door paren bewoond werden. Over de overige nesten vindt men gegevens in de rubriek „Bijzonderheden”.

Wanneer we de cijfers van de „gelegde eieren” en „uitgevlogen jonge ooievaars” per provincie vergelijken, dan blijkt dat Drente de hoogste cijfers heeft met 36 eieren en 27 (in 1955: 26) uitgevlogen jongen. Ook Groningen, Friesland en Noord-Brabant vertonen enige vooruitgang ten opzichte van 1955. Daarentegen heeft de achteruitgang zich voortgezet in Overijssel, Gelderland, Utrecht en Zuid-Holland. Utrecht, waar in 1950 nog 10 en in 1955 slechts 3 jongen uitvlogen, bracht in 1956 in het geheel geen jongen voort.

In de tabellen 1 t/m 8 betekent een + in de laatste kolom, dat wel een paar ooievaars op het nest aanwezig was, doch dat geen jongen werden groot gebracht. De cijfers in deze kolom geven aan, hoeveel jongen van het desbetreffende nest zijn uitgevlogen. De aandacht dient er nog op te worden gevestigd, dat waar in dit verslag melding wordt gemaakt van aantallen gelegde eieren, deze cijfers minima zijn, welke zijn afgeleid van het aantal waargenomen jongen op de nesten en uitgeworpen eieren. Bij de meeste nesten is het n.l. niet mogelijk (zonder gevaar voor verstering, waarvoor de ooievaars vooral in het begin van de broedtijd zeer gevoelig zijn) het juiste aantal gelegde eieren vast te stellen.

Hieronder geven wij een overzicht, dat per provincie de cijfers vermeldt omtrent het aantal gelegde eieren, het aantal verloren gegane eieren en het aantal jongen dat om het leven kwam, vóór zij het nest hadden verlaten.

Provincie (Province)	Aantal eieren (Number of eggs laid)	Aantal eieren dat verloren ging (Number of eggs smashed because of fighting)	Aantal op het nest verongelukte jongen (Number of young storks that got lost before fledging)
Groningen	13	2	0
Friesland	21	7	1
Drente	36	7	2
Overijssel	19	5	0
Gelderland	12	4	0
Utrecht	1	0	1
Noord-Holland	0	0	0
Zuid-Holland	10	1	1
Zeeland	0	0	0
Noord-Brabant	22	6	2
Limburg	0	0	0
Totaal (Total)	134	32	7

Hoewel wij hierover geen volledige gegevens hebben, vermelden wij tenslotte nog enige cijfers die konden worden verzameld omtrent nog in de telling van 1950 vermelde nesten, die sindsdien zijn verdwenen. Dit zijn er in totaal 72, waarvan de bomen of palen waarop zij zich bevonden werden omgekapt of omwaaiden, of die om andere redenen in verval raakten en niet werden gerestaureerd, omdat zich de laatste jaren geen ooievaars meer vertoonden. Per provincie gerangschikt luiden deze cijfers (tussen haakjes de aantallen van in 1950 in die provincies vastgestelde nesten):

Groningen	15 (45)	Overijssel	10 (42)	Zuid-Holland	9 (28)
Friesland	9 (74)	Gelderland	10 (37)	Noord-Brabant	9 (33)
Drente	9 (76)	Utrecht	1 (11)		

Overzicht van de in 1956 bewoonde broedplaatsen
(Survey of nesting sites occupied during the year 1956)

TABEL 1

Provincie Groningen

Nummer (Number)		Gemeente (Municipality)	Plaats (Locality)	Nadere Aanduiding (Indication of exact locality)		Neststand (Type of nest)	Aantal uit- gevlogen jongen (Number of fledged young) 1956
1956	1950			Naam (Name)	Adres (Address)		
1	4	Bellingwolde	Bellingwolde	G. JIPPING	B. 197	boom (tree)	2
2	30	Grotegast	Doezum	H. J. WOUDA	Prov.weg 109	boom (tree)	3
3	21	Haren	Haren	R. VELTHUIS	Rijksstraat- weg 65	boom (tree)	+
4	40	Marum	Marum	P. GJALTEMA	A. 157	boom (tree)	2
5	45	Oldekerk	Niekerk	A. WOUDA	B. 122	paal (pole)	4
6		Slochteren	Slochteren	--	Freylema- borch	paal (pole)	+

TOTAAL | 11

OPMERKINGEN :

1. Beide jongen werden kort voor het uitvliegen geringd.
2. Op 18 april werd 1 ei uitgeworpen. Nest werd voorjaar 1957 opgeknapt.
3. Eerst werd het nest door 5 ooievaars bezocht, die na onderlinge gevechten alle vertrokken. Daarna werd het nest ingenomen door een solitair wijfje, dat eieren legde, die door eksters werden geroofd. Na nieuwe vechtpartijen werd het nest door een paartje bezet, dat niet heeft gebroed en vroeg vertrok.
4. Het voortbestaan van dit nest is in de toekomst niet verzekerd.
5. Aanvankelijk vertrokken de ooievaars op 30 augustus, kwamen echter op 3 september terug en zijn tot 14 september gebleven.
6. Het nest is in 1956 gebouwd en door een paartje betrokken. Het broeden verliep aanvankelijk gunstig. Op 6 juni brak een hevig gevecht uit met een tweede paartje, waarbij een ei werd uitgeworpen en het broedpaar het nest verliet. Het broedpaar heeft zich nog enige tijd in de omgeving van het nest opgehouden, doch dit niet meer betrokken.

BIJZONDERHEDEN

Nest 6/1955 van K. HOVING te Oldekerk werd wel bezocht doch er werd niet gebroed. Door de buurman van de heer HOVING werd een nieuw nest op een boom ingericht. Eind april kwamen 2 vogels, daarna nog een derde. Beide nesten werden beurte-

lings bezocht. Na onderlinge gevechten, die een hele dag duurden, zijn de 3 vogels vertrokken.

Nest 11/1950 van R. NIEBOER Pzn te Ommelanderswijk (gem. Veendam) wordt zorgvuldig in stand gehouden, doch werd niet bezocht.

Nest 44/1950 van J. L. BOLT, „de Eiberhof”, te Zuidhorn, werd evenals in 1955 slechts door een solitair bezocht, die korte tijd is gebleven.

TABEL 2
Provincie Friesland

Nummer (Number)		Gemeente (Municipality)	Plaats (Locality)	Nadere Aanduiding (Indication of exact locality)		Neststand (Type of nest)	Aantal uitgevlogen jongen (Number of fledged young) 1956
1956	1950			Naam (Name)	Adres (Address)		
1	11	Achtkarspelen	Buitenpost	Mevr. G. KUIPERS-RADEMA	Rijksstraatweg 102	paal (pole)	+
2	53	Herenveen	Oranjewoud	Landbouw- en Coöp. centrum Oranjewoud	Lindelaan 1	paal (pole)	2
3	46	Herenveen	Tjalleberd	KLAAS KROL	Nr. 273	schoorsteen (chimney)	3
4	48	Opsterland	Luxwoude	D. J. MAAT	Nr. 92	paal (pole)	+
5	47	Opsterland	Gorredijk	A. JONGMA	Hoek Hogedijk Badweg Zuid 43	paal (pole)	3
6	33	Smallingerland	Drachten	A. J. BOTTINGA	Zuid 43	paal (pole)	+
7	32	Smallingerland	Oudega	Ned. Herv. Pastorie	Buorn 8	boom (tree)	3
8	—	Tietjerksteradeel	Oudkerk	H. BAERDT VAN SMINIA	De Klinze	paal (pole)	+
9	9	Tietjerksteradeel	Oenkerk	F. WEIDEMA	Stania State Rengersw. 98	boom (tree)	+
10	23	Tietjerksteradeel	Rijperkerk	R. J. RIETSTRA	Slachtedijk 3	paal (pole)	2
11	20	Tietjerksteradeel	Tietjerk	D. A. BOSMA	Zuiderend 11	paal (pole)	+
12	66	Utingeradeel	Henshuizen bij Akkrum	B. S. VAN DAM	Akkrum E. 13	boom (tree)	+

TOTAAL | 13

OPMERKINGEN :

1. Aanvankelijk door een paartje bezet. Na gevechten met een tweede paartje werd het nest geheel verlaten.
2. Het nest is geheel vernieuwd. De roeken die geregeld nestmateriaal kwamen stelen, werden zoveel mogelijk verdreven. Enkele malen kwam een vreemde ooievaar op bezoek, die zowel door het broedpaar als door de in het park nestelende roeken werd verjaagd.
5. Het nest is geheel gerestaureerd. Op 22 juni werd 1 dood jong uitgeworpen. Na het uitvliegen zijn 2 jongen door bliksem gedood.
7. Er werd op dit nest gevechten, waarbij 2 eieren werden uitgeworpen.
8. Aanvankelijk door een paartje bezet. Toen dit vertrokken was, verscheen eerst met tussenpozen en daarna regelmatig 1 ooievaar op het nest. Tenslotte kwam einde juni een paartje dat het nest in orde bracht, doch niet tot broeden kwam.
9. Het wijfje kwam omstreeks 22 april en wierp 2 eieren (van het vorige seizoen?) uit het nest. Legde eieren en broedde daarop. Op 11 mei kwam een mannetje aan, dat weer twee eieren uit het nest wierp. Paring is niet waargenomen.
10. Een ei is verloren gegaan.
11. Aanvankelijk 1 vogel, daarna 3 die onderlinge gevechten leverden. Tenslotte bleven 2 vogels over, die het nest gezamenlijk bewoonden doch niet broedden.

BIJZONDERHEDEN :

Nest 43/1950 van J. S. JELSMa te Lippenhuizen werd door een solitair bewoond. Tweemaal bezocht een tweede vogel het nest, doch tot paarvorming kwam het niet.

Nest 45/1950 van K. J. HUISMAN te Tijnje (gem. Opsterland) werd door een solitair bezet, die een paartje, dat trachtte het nest te veroveren, heeft verdreven.

Nest 52/1950 op de IJsbaan te Wolvega is in 1956 gerepareerd. Daarvoor werd het door een ooievaar bezocht. De roeken uit de omgeving sleepten evenals in 1955 het nestmateriaal geregeld weg.

TABEL 3
Provincie Drente

Nummer (Number)		Gemeente (Municipality)	Plaats (Locality)	Nadere Aanduiding (Indication of exact locality)		Neststand (Type of nest)	Aantal uitgevlogen jongen (Number of fledged young) 1956
1956	1950			Naam (Name)	Adres (Address)		
1	15	Anloo	Annen	H. RAAD	C. 270 Boerderij	boom (tree)	+
2	19	Anloo	Eexterzandvoort	J. TORENBOS	Boompolder D. 11	boom (tree)	3
3	11	Borger	Bronnegerveen	B. ENSING	Dorpsstraat 5	boom (tree)	+
4	37	Borger	Buinen	R. VAN GERNER	B. 33	boom (tree)	3
5	35	Borger	Westdorp	J. EGGENS Sr.	G. 16	boom (tree)	2
6		Borger	Borger	A. BOUWMAN	A. 196	boom (tree)	+
7	52	Emmen	Emmen	OOSTING	Noorder Dierenpark	paal (pole)	+
8	26	Gieten	Veenhof	A. BUITING	Veenhof 5	boom (tree)	3
9	81	Meppel	Oosterboer	J. BERKENBOS	Oosterboer 52	paal (pole)	3
10		Meppel	Meppel	BOERSMA	Steenwijkerstraat 83	boom (tree)	+
11		Nijeveen	Kolderveen	K. RUMPH, Gzn	Kolderveen b.b. 38	boom (tree)	3
12		Nijeveen	Nijeveen	J. KARSTEN	Dorp 57	boom (tree)	2
13	76	Nijeveen	Nijeveen	H. VELD, Jzn	Dorpstraat A. 110	boom (tree)	1
14		Odoorn	Exloo	H. SCHEPER	Buinerweg 12	paal (pole)	+
15	70	Ruinerwold	Ruinerwold	H. KOK	Oosteinde A. 126	paal (pole)	3
16	(5 en 6)	Zuidlaren	Zuidlaren	D. J. BULTHUIS	Groningsestr. 8 Huize Grieta	boom (tree)	4

OPMERKINGEN :

TOTAAL

27

1. De eerste vogel kwam op 22 april, de tweede op 5 mei. Er werd niet gebroed.
3. Om het nest werd geregeld gevochten, aanvankelijk door 3, later door 5 ooievaars. Tenslotte bleef een paartje over, dat het nest wel bezette, doch niet broedde. De vogels vertrokken op 6 november.
4. Op 6 april kwam een wijfje, dat eieren legde. Deze werden door het later aangekomen mannetje uitgeworpen. Het aantal eieren is niet genoteerd.
6. Het nest werd normaal bewoond. Van de 4 eieren werd er slechts 1 in het nest gelegd, de 3 andere op een zijtak naast het nest waarop enkele takjes waren neergelegd. Deze 3 eieren vielen te pletter. Het 4e ei werd later ook uitgeworpen.
7. Nest wel bezet, doch er werd niet gebroed.
9. Van de 4 eieren ging er 1 verloren.
10. Nest werd door een paartje bewoond. Dit ondervond veel hinder van roeken, hetgeen mogelijk oorzaak was dat niet werd gebroed.

11. De beide broedvogels vochten geregeld met elkaar. Desondanks verliep het broeden met succes. De 4 jongen kwamen begin juni uit, op 23 juni werd 1 jong dood onder de boom gevonden.
12. Er werden 4 eieren gelegd waarvan er 2 later zijn uitgeworpen.
13. Er werden 2 eieren gelegd, die beide uitkwamen. Het nest werd tijdens een storm beschadigd en hierbij kwam 1 jong om het leven.
14. Het nest is geheel vernieuwd. De eerste vogel kwam op 14 april, de volgende 20 april. Na een dag afwezigheid werd het nest op 21 april definitief bezet (mogelijk was dit niet hetzelfde paar). Er werd niet gebroed. Dit nest komt niet voor in de opgaven van 1950 en 1955.
16. In verband met de aanleg van een nieuwe weg zal dit nest moeten worden verplaatst. Voor 1950 is dit nest abusievelijk 2 maal vermeld, n.l. als Huize Grieta en als Huize Ensinge.

BIJZONDERHEDEN

Nest 14/1950 van gebr. HUISMAN te Anloo is twee dagen door een paartje bezet gehouden.

Nest 75/1950 van D. SCHIPHORST te Havelte werd enkele malen door een solitair bezocht. Vroeger is om dit nest geregeld gevochten, soms door 6 ooievaars tegelijk.

Het nest van J. VENEMA te Hoogeveen dateert van 1954. Het is nooit bewoond geweest.

Nest 80/1950 van P. MASTENBROEK, Groeneveld 1 te Meppel, werd op 25 april door een enkele vogel bezocht. Deze werd door kauwen, die het nest in bezit hadden genomen, verdreven.

Nest 79/1950 van wed. H. J. VAN DIJK te Kolderveen werd door 3 vogels bezocht, die na onderlinge vechtpartijen weer vertrokken.

Het nest van E. FORTUIN te Bovenboer werd ook in 1956 bezet gehouden door een solitair, die andere ooievaars steeds wist te verdrijven.

Nest 66/1950 van E. HAKMAN te Oosteinde (gem. Ruinerwold), dat vroeger steeds uitstekende resultaten opleverde, is nu reeds twee jaar onbewoond gebleven.

Nest 10/1950 van gebr. MOORLAG te Zuidlaarderveen werd in 1955 nog door een solitair tijdelijk bezet. In 1956 werd geen vogel op het nest waargenomen.

TABEL 4
Provincie Overijssel

Nummer (Number)		Gemeente (Municipality)	Plaats (Locality)	Nadere Aanduiding (Indication of exact locality)		Neststand (Type of nest)	Aantal uitgevlogen jongen (Number of fledged young) 1956
1956	1950			Naam (Name)	Adres (Address)		
1	24	Staphorst	Rouveen	Ds. J. v. RENNES	B. 36	boom (tree)	+
2		Staphorst	Rouveen	J. BRAKKEN	C. 91	boom (tree)	+
3	25	Staphorst	Werkhorst	H. MOES	Huize „Ideal”	boom (tree)	3
4	4	Steenwijkerwold	Zuidveen	W. VEEN	Zuidveen II-68	boom (tree)	+
5		Steenwijkerwold	Onna	J. BOVERHOF	Onna III-22	paal (pole)	+
6	3	Steenwijkerwold	Eesveen	W. BOSMA	De Buit	boom (tree)	3
7	9	Vollenhove	Barsbeek	P. BOES	B. 134	boom (tree)	3
8	35	Wijhe	Herxen	B. SCHILDER	G. 80	schoorsteen (chimney)	+
9	39	Wijhe	Wijhe	R. POL	„de Gelder”	paal (pole)	2
10		IJsselmuiden	Mastenbroek	G. PELLEBOER	Bisschopswetering O. 13	boom (tree)	+
11	21 A	IJsselmuiden	Zalk	F. VAN DIJK	Broeksteeg 15	boom (tree)	3
TOTAAL							14

OPMERKINGEN :

1. Van het broedpaar is één vogel omgekomen. De tweede hield het nest nadien bezet en wilde geen andere partner aanvaarden.
2. Het nest werd aanvankelijk bezet door een solitair. Deze werd op 23 april door een paartje verdreven. Op 22 mei werd gevochten met een vreemde ooievaar, die het paar verjoeg en de 2 eieren uit het nest wierp. De heer BRAKKEN verjoeg de vreemde vogel en legde de beide eieren, die onbeschadigd schenen, weer in het nest terug. Het broeden werd daarop hervat. De vreemde vogel keerde terug, doch gevochten werd niet meer en de vogels bleken elkander uitstekend te verdragen. Dit nam niet weg, dat de indringer de eieren weer uit het nest wierp, waarop het broeden werd gestaakt.
3. Een reeds uitgevlogen jong is een week voor het vertrek van de andere vogels omgekomen.
4. Het vrouwtje arriveerde het eerst en legde kort na aankomst eieren. Bij aankomst van het mannetje werd aanvankelijk vrij hevig gevochten. De onbevuchte eieren werden echter niet uitgeworpen en nieuwe eieren werden niet gelegd.
8. Geregeld bezet door een paartje, dat echter niet broedde.
9. Van de 3 eieren is er een verloren gegaan, de overige eieren leverden 2 jongen op.
10. Het paartje heeft ijverig aan het nest gebouwd, sliep 's nachts op het nest, doch heeft niet gebroed (zie ook onder „Bijzonderheden“).
11. Het nest waait iedere winter af en wordt door de vogels ieder jaar in enkele dagen herbouwd. In de onderkant van het nest broeden veel huismussen. Het nest is voorjaar 1957 opgeknapt.

BIJZONDERHEDEN :

Nest 26/1950 van A. D. KLAVER te Avereest wordt elk voorjaar door een of twee ooievaars bezocht, doch nimmer in gebruik genomen.

Het nest op de Doopsgezinde Pastorie te Giethoorn werd, naar mededeling van Ds. F. N. SIXMA, afwisselend door een of twee ooievaars bezet. Er werd niet gepaard en niet gebroed.

Bij het nest van H. TABBERT te Gramsbergen wordt ieder jaar tussen half april en begin mei een ooievaar gezien, die slechts één dag blijft.

Nest 8/1950 van S. P. J. HAVERKAMP, Hoofdstraat 86 te Oldemarkt, is in begin juli gedurende een paar uur door één enkele vogel bezocht.

Het nest van BUITENHUIS te Staphorst is in 1956 niet bewoond geweest.

Nest 22/1950 van E. JANSEN te Staphorst is op 18 april door een solitair bezet, die tot 20 augustus is gebleven.

Het nest van D. WICHGERSON te Onna werd half april door een enkele ooievaar bezocht, die er een enkele maal de nacht op doorbracht. In het begin van de zomer werd het nest twee dagen door een paartje bezet, dat er later nog even kwam kijken.

Om nest 2/1950 bij Huize Bergstein te Steenwijkerwold is door 3 ooievaars hevig gevochten. Op het dak van de villa werd toen een tweede nest geplaatst, dat door de vogels niet werd aangekeken. Na een laatste vechtpartij zijn de vogels verdwenen. Daarna nam een solitair bezit van het eerste nest, verdreef een bezoekend paartje en vertrok tenslotte zelf na 14 dagen het nest te hebben bewoond.

Nest 7/1950 van A. WILDEBOER te Wanneperveen werd in mei door een ooievaar in bezit genomen. Deze verdreef enkele dagen later een tweede vogel en hield het nest tot 26 augustus bezet.

Het nest van E. J. H. PELLEBOER te Mastenbroek werd in mei door een paartje betrokken. Na 14 dagen werden de ooievaars door roeken verdreven en vestigden zich op het nest 10/1956 (zie „Opmerkingen“). Dit nest werd door de vogels zelf op een autoband gebouwd.

Nest 16/1950 van H. KLEIN te 's Heerenbroek werd van april tot juni door een solitair bewoond. In de omgeving werden geregeld drie ooievaars gezien, vermoedelijk niet geheel volwassen vogels, die bij alle bestaande nesten van tijd tot tijd opdoken. Dit nest is voorjaar 1957 opgeknapt.

TABEL 5
Provincie Gelderland

Nummer (Number)		Gemeente (Municipality)	Plaats (Locality)	Nadere Aanduiding (Indication of exact locality)		Neststand (Type of nest)	Aantal uitgevlogen jongen (Number of fledged young) 1956
1956	1950			Naam (Name)	Adres (Address)		
1	21	Duiven	Duiven	W. DRIESSEN	Meerstraat	paal (pole)	+
2	20	Duiven	Duiven	P. VELDMAN	Boerderij „de Marienboom”	boom (tree)	1
3		Voorst	Nijbroek	C. R. BERENDS	Vaassense-weg 50	boom (tree)	3
4	31	Waardenburg	Neerijnen	Baronesse VAN PAL-LANDT VAN WAARDENBURG EN NEERIJNEN	Kasteel Neerijnen	paal (pole)	4
TOTAAL							8

OPMERKINGEN

1. Het nest werd aanvankelijk bezet door 3 vogels, mogelijk 2 mannetjes en een vrouwtje. Tussen twee van deze vogels (waarschijnlijk beide mannetjes) hadden voortdurend gevechten plaats, waarbij niet alleen een der vogels het leven liet, doch tevens vier reeds gelegde eieren verloren gingen. Daarna werden opnieuw eieren gelegd, doch deze leverden geen jongen op.
3. Dit nest is in 1953 gebouwd en werd in 1956 voor het eerst bewoond. In de basis van het nest broeden veel huismussen.
4. Het nest werd op 16 april door een solitair bezet die op 20 april door een paartje werd verdreven. Op 22 augustus werd het nest bezocht door een groepje ooievaars, die reeds op de trek waren en om het nest vlogen. De oorspronkelijke bewoners vertrokken op 23 augustus doch op 24 en 25 augustus sliep steeds nog één enkele vogel op het nest.

BIJZONDERHEDEN :

Nest 8/1950 van de heer TEN HOVEN te Apeldoorn is verdwenen. Daar hier vroeger steeds goede broedresultaten zijn geweest, zal de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels hier een nieuw nest doen inrichten. Het vorige nest ging door bliksem-inslag verloren.

Een nieuw nest op de Heerlijkheid „Mariënwaard” te Beesd werd bezet door een solitair. Een tweede vogel werd na een hevig gevecht verdreven.

Nest 15/1950 te De Steeg is afgebroken, daar de gemeente het pand heeft gekocht teneinde er een nieuwe school te bouwen.

Nest 21/1950 van Th. JANSEN te Duiven is in het voorjaar 1956 hersteld en door een solitair bezet geweest, die op 28 augustus vertrok.

Het in 1954 opgerichte nest bij de R.K. KERK te Duiven, dat onder toezicht staat van Pastoor Voorbij, is dit jaar niet bewoond en verkeert in verval. Herstel heeft weinig zin.

Nest 27/1950 van Baron MACKAY, kasteel Ophemert te Ophemert, is in het voorjaar 1956 geheel hersteld. Half april werd het nest enige malen bezocht door een enkele ooievaar. Op 17 juni vestigde zich een solitair op het nest die 12 augustus bleek te zijn vertrokken.

Nest 7/1955 van Mr. J. P. SERVATIUS te Terwolde werd van 15 april tot 30 april door een solitair bezet. Daarna werden geen ooievaars meer op het nest gezien.

TABEL 6
Provincie Utrecht

Nummer (Number)		Gemeente (Municipality)	Plaats (Locality)	Nadere Aanduiding (Indication of exact locality)		Neststand (Type of nest)	Aantal uitgevlogen jongen (Number of fledged young) 1956
1956	1950			Naam (Name)	Adres (Address)		
1	8	Montfoort	Montfoort	C. DOESBURG	Hoogstraat A27	schoorsteen (chimney)	+
2	4	Utrecht	Utrecht	A. C. MULDER	Gageldijk 91	paal (pole)	+
3	7	IJsselstein	IJsselstein	„Uzai”	Hofstraat 6	schoorsteen (chimney)	+
TOTAAL							0

OPMERKINGEN :

1. Het nest werd aanvankelijk bezet door een solitair, die door een paartje werd verdreven. Dit paartje moest begin juni het nest tegen een aanval verdedigen. Op 10 augustus werd het paar door een solitair verjaagd. De laatste hield het nest tot 2 september bezet.
2. Het paartje heeft wel gebroed; aantal eieren onbekend. Onder het nest werd een dood jong gevonden.
3. Op 7 april arriveerde een ooievaar, die tot begin juni bleef. Daarna heeft zich een paar op het nest gevestigd, dat wel bouwde doch niet broedde.

TABEL 7
Provincie Zuid-Holland

Nummer (Number)		Gemeente (Municipality)	Plaats (Locality)	Nadere Aanduiding (Indication of exact locality)		Neststand (Type of nest)	Aantal uitgevlogen jongen. (Number of fledged young) 1956
1956	1950			Naam (Name)	Adres (Address)		
1	13	Kinderdijk	Nieuw Lekkerland	A. GORT	Molenstraat 228	paal (pole)	+
2	11	Molenaarsgraaf	Molenaarsgraaf	C. P. v. DOESBURG	Nr. 77	dak (roof)	3
3	10	Ottoland	Ottoland	A. A. v. BEUZEKOM	A. 65, Ned. Herv. Kerk	dak (roof)	+
4	4	Oudewater	Oudewater	A. LEKKERKERKER	Stadhuis	schoorsteen (chimney)	2
5	6	Schoonrewoerd	Schoonrewoerd	Gemeentehuis		schoorsteen (chimney)	+
6	26	Ridderkerk	Slikkerveer	Ir. P. BOELE, directie scheepswerf	Slikkerveer 458	paal (pole)	3
7	28	Woerden	Woerden	R.K. Pastorie	Rijn 60	schoorsteen (chimney)	+
TOTAAL							8

OPMERKINGEN :

1. Het broedpaar leverde hevige gevechten tegen andere ooievaars, waarbij een ei werd uitgeworpen. Het verdere broedsel mislukte. Veel last werd ondervonden van roeken.
3. Het nest werd door een paartje bezet gehouden, dat echter niet tot broeden kwam. De vogels vertrokken 20 augustus.
4. Hier is hevig gevochten tegen een indringer, waarbij het nest werd beschadigd. Het mannetje herstelde de schade terwijl het wijfje bleef broeden. Op 22 mei waren er 3 jongen. In de dakgoot trof men een dode volwassen ooievaar aan, die vermoedelijk in een gevecht is gesneuveld. Op 16 augustus werd een halfwassen jong uit het nest geworpen.

5. Het nest werd in 1956 hersteld. Onmiddellijk daarna werd het door een solitair bezet. Op 12 juni werd het in bezit genomen door een paartje dat niet heeft gebroed.
6. Op het terrein staan 2 nesten. Het grootste ligt op de top van een liermast waarop een groot stuurrad is gelast. Hierop staat een grote tenen mand waarin het nest ligt. Het tweede nest wordt als uitwijkplaats benut.
7. Het nest werd aanvankelijk door een paartje bezet. Dit verjoeg een eenzame ooievaar na een gevecht. Tot broeden is het niet gekomen en het paar verliet het nest op 14 juli.

BIJZONDERHEDEN :

Nest 2/1955 op het dak van de kerk te Bergambacht is eind april gedurende enkele dagen door een paartje bezet geweest.

Nest 7/1950 op het Raadhuis te Leerdam werd op 29 maart door een ooievaar bezocht. Nadien verscheen op 26 april nog een ooievaar voor een bezoek van een paar uren. Daarna werden geen ooievaarders meer waargenomen.

Nest 5/1950, Havenstraat 152 te Schoonhoven, was slechts korte tijd door een paartje bezet.

Nest 22/1950 bij Mej. A. P. VOLKER is in de herfst van 1956 gerestaureerd. Het nest staat op een scheepsmast in een fraaie tuin. Het werd in 1956 niet bewoond.

TABEL 8
Provincie Noord-Brabant

Nummer (Number)		Gemeente (Municipality)	Plaats (Locality)	Nadere Aanduiding (Indication of exact locality)		Neststand (Type of nest)	Aantal uitgevlogen jongen. (Number of fledged young) 1956
1956	1950			Naam (Name)	Adres (Address)		
1	15	Almkerk	Almkerk	P. H. ROMBOUT	Kruisstraat 1	dak (roof)	+
2		Almkerk	Almkerk	J. GROENEVELD	Prov.weg Zuid 78a	dak (roof)	3
3	13	Dussen	Dussen		Kasteel- Raadhuis	dak (roof)	3
4	12	Eethen	Meeuwen	J. SCHILDERS	Ned. Herv. Kerk	dak (roof)	4
5	9	Eethen	Eethen	„	Ned. Herv. Kerk	dak (roof)	+
6	19	Raamsdonk	Raamsdonk- veer	Mevr. M. D. v. D. MEER-V. D. MEER	Wilhelmina- laan 15	paal (pole)	4
TOTAAL							14

OPMERKINGEN :

1. Eind april werd het nest enkele malen door ooievaarders bezocht. Op 12 juni werd het nest door een paartje bezet. De 3 eieren gingen bij gevechten met andere ooievaarders verloren.
2. Het broedpaar verdreef geregeld andere ooievaarders. Van de vier jongen die uitkwamen werd er een dood uit het nest geworpen.
3. Tijdens het broeden werd het nest door een ander ooievaarderspaar bezocht, doch er werd niet gevochten.
4. Een solitair heeft getracht het broedpaar te verdrijven, doch dit is niet gelukt. Op 8 augustus verongelukte een pas uitgevlogen jong door een botsing met een hoogspanningsleiding.
5. Bij een gevecht werd een van de broedende vogels ernstig gewond en bleef enkele dagen weg. De 3 eieren gingen bij dit gevecht verloren en nadien werd het broeden niet hervat.
6. De oude en jonge vogels vertrokken op 31 augustus alle tegelijk.

BIJZONDERHEDEN

Het vervallen nest op het kerkdak te Waardhuizen, gem. Almkerk, werd gerestaureerd. Tijdens deze werkzaamheden werd het nest door ooievaarders bezocht, doch het nest werd niet betrokken.

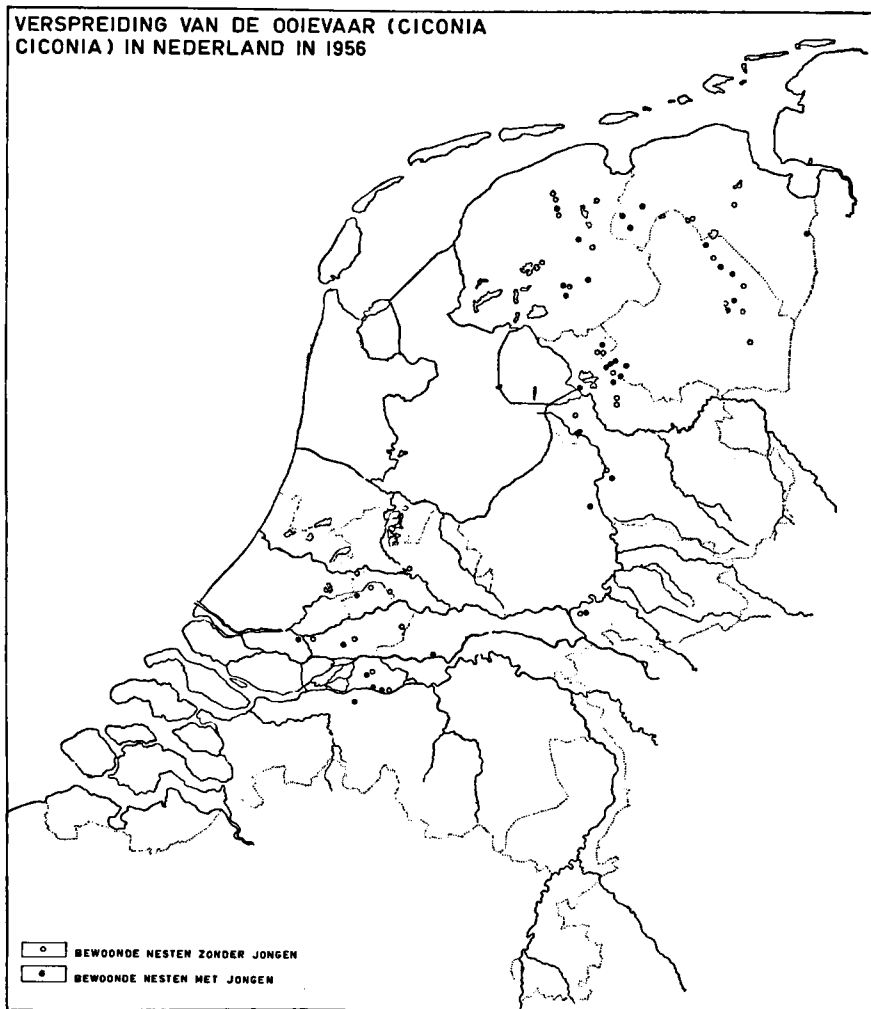
Te Hank, gem. Dussen, werd een paalnest geplaatst in de tuin van de R.K. Pastorie. Dit werd wel bezocht doch niet bezet.

Nest 20/1950 van F. M. VOLK te 's Gravenmoer werd in 1956 door een solitair bezet gehouden.

Nest 26/1950 van A. COVÉTE, Sprang-Capelle, werd ook 1956 betrokken door een solitair. De vogel draagt een ring, is buitengewoon mak, kwam op 16 mei en vertrok op 2 september.

Nest 5/1950 van J. GRAGTMANS te Waalwijk werd bezet door een solitair, die een tweede vogel, die later kwam, verdreef.

Nest 12/1955 van Pastoor ROVERS te Waspik werd evenals in 1955 door een solitair wijfje bezet gehouden. De vogel broedt, natuurlijk zonder resultaat, en verdrijft alle andere ooievaars.

FIGUUR 1. Ooievaarsnesten in Nederland in 1950.
Distribution of nests of the white stork in the Netherlands in 1950.

- nests from which, although occupied, no young fledged.
- nests in which young were successfully reared.

TABEL 9

OVERZICHT
(Summary of results)

Provincie (Province)	1955			1956			Verhouding ten opzichte van 1955 (= 100%)		Percentage of census 1956 as compared with 1955 (= 100%)	
	Aantal door paren bewoonde nesten (Total number of nests occupied by pairs)	Totaal aan- tal uitge- vlogen jongen (Total number of fledged young)	Gemiddeld aantal jongen per bewoond nest (Average number of young to occupied nests)	Aantal door paren bewoonde nesten (Total number of nests occu- pied by pairs)	Totaal aantal uitgevlogen jongen (Total number of fledged young)	Gemiddeld aantal jongen per bewoond nest (Average number of young to occupied nests)	Aantal door paren bewoonde nesten (Total number of nests occu- pied by pairs)	Totaal aantal uitgevlogen jongen (Total number of fledged young)	Gemiddeld aantal jongen per bewoond nest (Average number of young to occupied nests)	Verhouding ten opzichte van 1955 (= 100%)
1. Groningen	6	8	1.3	6	11	1.8	100%	137.5%	138.5%	100%
2. Friesland	9	9	1	12	13	1.1	133%	144.4%	110 %	133%
3. Drente	13	26	2	16	27	1.7	123%	104 %	85 %	110%
4. Overijssel	10	17	1.7	11	14	1.3	110%	82.3%	76.5%	133%
5. Gelderland	3	11	3.6	4	8	2	133%	72.8%	55.5%	150%
6. Utrecht	2	3	1.5	3	—	—	100%	—	—	100%
7. Zuid Holland	7	10	1.4	7	8	1.1	100%	80 %	78.5%	80%
8. Noord Brabant	7	10	1.4	6	14	2.3	80%	140 %	164.3%	80%
TOTAAL : (Total)	57	94	1.65	65	95	1.5	114%	101 %	92.1%	114%

TABEL 10
 ALGEMEEN OVERZICHT TOTAAL AANTAL BEWOONDE NESTEN
 (General summary of total number of occupied nests)

Provincie (Province)	Aantal door broed- paren bewoonde nesten (Total number of nests occupied by breeding pairs)	Aantal nesten door niet broedparen bewoond (Total number of nests occupied by non-breeding pairs)	Aantal nesten bewoond door solitaires (Total number of nests occupied by solitaires)	Aantal tijdelijk bewoonde nesten (Number of temporarily occupied nests)	Totaal (Total)	Aantal nesten in 1955 wel en in 1956 niet bewoond (Nests occupied in 1955 not 1956)	Aantal nesten in 1955 niet en in 1956 wel bewoond (Nests not occupied in 1955, but occupied in 1956)
Groningen	5	1	—	2	8	1	—
Friesland	6	6	6	6	24	1	5
Drente	11	5	3	3	22	1	2
Overijssel	8	3	3	5	19	1	2
Gelderland	4	—	3	1	8	1	2
Utrecht	2	1	—	—	3	—	1
Noord Holland	—	—	—	1	1	—	—
Zuid Holland	4	3	—	2	9	1	1
Noord Brabant	4	2	2	3	11	1	1
TOTAAL: (Total)	44	21	17	23	105	7	14

TABEL 11. VERGELIJKING VAN HET TOTALE AANTAL UITGEVLOGEN JONGEN IN DE JAREN 1950, 1955 EN 1956
Comparison of the total number of young fledged during the years 1950, 1955 and 1956

Jaar: (Year)	Aantal jong eooievaars in de provincie: (Number of stork fledged in the province of:)								Totaal aantal jongen (Total number of young)	Aantal door paren bezette nesten (Number of occupied nests)		
	Groningen	Friesland	Drente	Overijssel	Gelderland	Utrecht	N.Holland	Z.Holland			N.Brabant	Limburg
1950	42/43	30/34	39/43	24	14	10	—	14/15	21	—	194/204	84
1955	8	9	26	17	11	3	—	10	10	—	94	57
1956	11	13	27	14	8	—	—	8	14	—	95	65

SUMMARY

The result is given of a complete census of the breeding population of the White Stork (*Ciconia ciconia*) in the Netherlands, performed during the year 1956. The results of the census of 1950 and 1955 have been published in *Beaufortia* 5 (45), April 15, 1955: 23—42, and 5 (52), March 24, 1956: 101—115.

The result of the census 1956 shows a less alarming picture than that of 1955. The number of nests occupied by pairs increased to 65 (57 in 1955)¹⁾. The number of young fledged increased to 95 (94). However, three newly fledged young perished in the neighbourhood of their nests, so that the ultimate breeding result of the species in 1956 is somewhat less than in 1955. The number of nests on which breeding occurred was higher than in 1955. From 65 (57) nests occupied by a pair of birds breeding occurred in 44 (36) cases. The very unfavourable weather might have influenced the relatively bad results. The storks arrived considerably later than in other years.

Nevertheless the sharp decrease which could be observed after 1950 seems to have come to a stop. The White Stork in the Netherlands lives at the border of its breeding area and population fluctuations have to be considered in this connection as far as even expecting the vanishing of the species from the Netherlands fauna at all.

Everything is done at present to prevent the loss of the White Stork from this country. The Netherlands Society for the Protection of Birds has started an action for erecting new nesting sites. Well-known investigations in Bavaria have shown the density of the population to increase by this way. It has yielded some results in the Netherlands too. Six new nests have been occupied by pairs or solitary birds and on two of these nests young have been raised of which 7 fledged.

In the present paper all nests are renumbered and the numbers of the 1950 census are given in parentheses. Where this number is failing the nest has been occupied after 1950 or 1955.

Nests marked by + were occupied by a pair of birds but no young birds were raised. The number of young storks fledged is indicated by a figure. A summary of the results and a comparison with 1950 and 1955 is given in the tables 9, 10, and 11. The number of eggs and young storks which got lost by fighting on the nests and the number of nesting sites lost since 1950 are given on page 192.

¹⁾ Numbers added in parentheses are those for the year 1955.